

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI ÁR:		Felelős szerkesztő:	Kiadótulajdonos:	HIRDETÉSEKET
Egész évre . . . 12 kor.	Negyedévre . . . 3 kor.	dr. BALOGHY ERNŐ.	BITTERMANN NÁNDOR.	és nyilttéri közleményeket a kiadóhivatal vesz fel.
Félévre . . . 6 kor.	Egyes szám ára 20 fillér.			MEGJELEN MINDEN KEDDEN ÉS PÉNTEKEN.

Egyházi zene.

— Kersch Mihály előadása. —

* A zombori szabad lyceum előadásainak sorozatában Kersch Mihály szabadkai bitoktató, az országos magyar Cecilia zene-egylet választmányának tagja, kiváló művelője az egyházzene a zombori kaszinói dalárda és a hódásági Otthon tisztviselő egyesületi dalárda közreműködésével vasárnap délután a városbáza nagytermében előadást tartott az egyházi zenéről.

A városbáza nagytermét már jóval négy óra előtt nagyszámu előkelő közönség a zsufolásig megtöltötte. Telve volt ezenkívül férfi közönséggel a szomszédos tanácsterem és a karzaton a tanuló ifjuság szorongott. A rendezőség elismerésre méltó udvariasságából a terem ülőhelyeit előkelő hölgyközönség foglalta el. Valóságos virágos kert volt, melynek keretét a férfiközönség képezte.

A jelenlévő előkelőségek közül ott láttuk: Latinovits Pal főispánt, Latinovits Géza, dr. Lovász Márton országgyűlési képviselőket, Fejér Gyula apátplébanost, Hauke Imre polgármestert. A közönség között járt, kelt és rendezkedett és figyelt a rendre dr. Gozsdu Elek a zombori szabad lyceum egyesület elnöke és bizonyára nagy öröme volt abban, hogy a mi jó közönségünk oly impozáns számban jelent meg és ezzel is megmutatta meleg érdeklődését az egyesület kulturális törekvése iránt, amelynek Gozsdu Elek a szellemi vezére.

Az előadás, valamivel négy óra után egy régi nemzeti ima elzengésével vette kezdetét. Megjelent a pódiumon, hol egy iskola-tábla és harmonium volt elhelyezve a zombori kaszinói dalárda gárdája, melyet a közönség éljenzéssel üdvözölt. A dalárda énekkarát Kersch Mihály dirigálta. Fölhangzott a mi derék dalosainak ajkáról a régi magyar Mariaének: „Boldogasszony-anyánk, régi nagy patrónánk.” A precíz, művészi ének nagy hatást keltett és a mi dalárdánk megmutatta, hogy bivatott művelője az Istent dallal imádó és dicséző egyházi énekeknek, amelynek közönségünknek vallási és nemzeti nagy ünnepeinken van alkalmunk gyönyörködni.

Az elismerésnek jelei az éljenzés elhangzása után Kersch Mihály tilt a felolvasó asztalhoz és megtartotta előadását „Szemelvények az egyházi zene köréből.” Alapos zenetörténeti tudásra valló készséggel ismertette az egyházi zene történetét, az egyház ősrégi zenéjét, régi mesterek remekeit és a legújabbkori szerzők műveit. Előadását a közönség nagy érdeklődéssel és figyelemmel kísérte és annak befejeztével az előadót megéljenzte.

Kersch Mihály előadása.

Mélyen tisztelt hallgató közönség! Imával kezdtük meg és imával fogjuk végezni a zombori szabad lyceum egyesület mai előadását. Nem a feltűnési viszketeg hozott ide; nem az vezérelt ide, nem az birt arra, hogy ezen egyesület érdemes elnökének felhívására az egyházi zenéről előadást tartsak, nem is az a pusztá óhaj, hogy az egyházi zene gazdag birodalmában mélyen tisztelt hallgatóinak kalauzolja, annak szépségeivel önöket megismertessem, hanem hogy csekély tehetséggel hozzájáruljak a magyarországi kath. egyházi zene reformálásának nagy munkájához, a mely, a mily kívánatos, ép oly alkalmas arra, hogy a banyaülésnek indult valláshosszúságot ápolja. Minthogy pedig szent Pál ego plantavi . . . nyilatkozata szerint én csak ültetek, öntözgethetek, de az Isten az, a ki a termést megadja, azért Magyarország nagy-asszonyához fordultunk először könyörgésünkkel, hogy birja rá a jó Istent ezen termés megadására.

De hát szükség van e az egyházi zene reformálására? Ezen kérdésre a válasz legcsattanósabb akkor, hogy ha szembe állítjuk az általános nézetekkel azt, hogy mi is az egyházi zenének célja! Vannak ugyanis, a kik azt tartják, hogy az egyházi zene célja a hívők építlése. Ezek még legkevésbé tévednek, mert ha bár ez nem a főcélja, mellékesen ez a célja az egyházi zenének. Mások úgy vélekednek, hogy az egyházi zene kellemes szórakoztatója legyen a publikumnak, hogy valamint a színházi operettek vig hangulatra keltik az embert, úgy a templomi zene komoly hangulatot keltsen a hívőkben és bár mindenttt komoly hangulatot gerjesztene a templomban felhangzott egyházi zene. Vannak karmesterek, a kik azt hiszik, hogy a templom arra való, hogy azokat a zöldegeket, melyek agyukban megteremnek s melyeket gyatra voltuknál fogva a színházban elő nem adhatnak a nélkül, hogy ki ne fűtyülnek őket, ezeket a zöldegeket mondok valami szöveggel ellátva a templomban adják elő, mert ott nem kell félni a publikum kifütyülésétől.

Hát kérem sem a hívők építlése legalább első sorban nem, sem a publikum szórakoztatása, sem a karmesterek zsenialitásának bemutatása, sem esetleg egyes énekeseknek hiúsága, a melylyel holmi szentimentális áriák eléneklésével tetszelegnek maguknak, nem lehet célja az egyházi zenének, az egyházi zene a legszorosabb összefüggésben van a lyurgiával és épen azért, mert a legszorosabb összefüggésben áll a lyurgiával, célja is ugyanaz, mint a lyurgiájé, t. i. első sorban az Isten dicsérete és csak másodsorban mint ennek folyománya a hívők építlése. Igen, az

egyházi zene sokkal felettebb áll a több művészeteknek. Az építészet, a festészet, a szobrászat mind már készen várja az istentiszteletet, csak arra való, hogy az embert segítse, az Istenhez emelkedni arra való, hogy az Istentisztelet fényét emelje. Mig ellenben az egyházi zene az ünneplés Istentiszteletnek lényeges alkotó eleme. Tehát a legszorosabb összefüggésben áll magával a lyurgiával. Ebből önként következett, hogy minőnek kell lenni az egyházi zenének. Első sorban alá kell magát vetni a lyurgikus szabályoknak. Az Istentisztelet módja ugyanis nem az emberi önkény tárgya. Már az ószövetségben is Isten Mózes által részletesen meghatározta azt, hogy mikor és hogyan kell áldozni Istennek. Az újszövetségben pedig az egyházra bizta az Istentisztelet részletes szabályozását.

Minthogy tehát egyrészt az egyház volt megbizva az Istentisztelet részleteinek rendezésével, másrészt pedig az egyházi énekek, lettek a lyurgikus Istentisztelet főtényezői, ennek folytán az egyházi énekek alá kellett volna magát vetnie a lyurgikus szabályoknak annyira, hogy ha ezen szabályok be nem tartatnának, legyen az bár zeneileg a legkitűnőbb mű, a templomban elő nem adhatnának. Minthogy továbbá az egyházi zene célja az Istennek dicsérete, az Istennek pedig mindenből a legjobbat, a legszebbet illik hogy ajándékozzuk, ennél fogva az egyházi zenének először is korrektnek kell lennie, az egyházi zenének szentnek, komolynak, objektívnek, mentnek minden sentimentálistól, t. i. olyannak kell lennie, a mely egyáltalában nem ellenkezik az istentisztelet fényével, hanem ellenkezőleg higgadtan, nyugodtan az Isten dicséretére birja a hallgatókat, a mely nem korbácsolja a kedélyt, mint a theatriális zene, a mely fájdalomában is vigasztalást ad s melynek öröme sem csapong túl a határon. Ilyen-e a mi egyházi zenénk manapság? Azt hiszem hogy nem szükséges, hogy ezen kérdésre feleljek. Mindannyian igen jól tudjuk, hogy nagyon, de nagyon sok kívánni való van hátra. De én erről nem akarok már tovább szólni, mert hiszen órákig lehetne beszélni az egyházi zene reformjáról. Most beszédemben az egyházi zene stílusára akarok áttérni és azért a tárgyra térek.

Az egyházi zene lehet vokális vagyis pusztá ének, vagy lehet instrumentális vagyis hangszeres ének. A vokális ének ismét lehet egy vagy többhangu és a többhangu ének lehet homophon vagy poliphon a szerint, a mint csak 1 dallam fordul benne elő, a többi pedig csak kísérettül szolgál, vagy pedig poliphon, ha minden egyes dálnak önálló dallama van.

A kar szerint megkülönböztettünk gre-

gorián éneket, palestrina stílust vagy akapelle stílust és modern vagy cäcilian stílust. A gregorián ének vagy másként cantus firmus v. cantus planus az egyháznak tulajdonképi hivatalos éneke. Az egyházban keletkezett, az egyház szolgálatában fejlődött; ez van bent az egyháznak liturgikus könyveiben. Gregorius-féle karénekeknek azért nevezzük, mert nagy szt. Gergely pápa gyűjtötte ezeket javarészt össze, ő maga is számos ilyen fajta éneket szerzett és aztán az antiphonáriumban, a melyet szt. Péter oltárához láncolt, publikált. Ez énekek előmozdítására, illetőleg elterjesztésére Rómában énekiskolát alapított, a melyben ő maga tanított és a mely énekes iskolában a legjelesebb mesterek kerültek ki, mint Románus, a ki az antiphonariumot is lemásolta és a szt. galleni iskolában meghonosította.

Mellesleg még megemlítem, hogy abban az időben a mai kottaformákról egyáltalában még fogalmuk sem volt az embereknek; akkoriban az ugynevezett neumákat használták a hangjelzésre, a mely neumák különféle görbe vonalokból állottak és egyáltalában határozottan nem jelölték meg sem a hangnak minőségét, sem pedig annak időmértékét. Csak későbbben arezzói Guidó volt az, a ki a vonal rendszert hozta be a hangjegy írásba és ezáltal határozott jelleget adott a hangnak. A római iskolában a Gregorián ének elterjedt nagy Karoly buzgalma folytán egész Németországban, Francia és Angolországban, sőt Itáliában is csakis Milanó ragaszkodott a régi Ambrózián-féle énekhez. A karének fejlődésével egyszerűségéből némileg ki is vetkőzött, a mennyiben egyes zeneszerzők különféle cifra ugynevezett neumákat vagy neumákat alkalmaztak, a melyek jórészt most is fennmaradtak a Gregoriánumban. Felolvásom végén lesz is alkalmam bemutatni egy egészen egyszerű Gregorián éneket, az Agnus dei t s egy ily neumas éneket a liberát. Most már nézzük, hogy zeneileg milyen tehát az a Gregorián dal. A Gregoriánum egyhangú tisztán melodikus s a régi egyházi hangnemekben irt ének, a mely az első keresztény századokban a régi ószövetségi zsidó templomi ének és a görög zene alapján keletkezett. A Gregoriánum tehát nem a harmoniára alapított dallam mint a modern, hanem tisztán melodikus nem ismeretes ének, tehát taktust, időméretes kottákat nem ismer, hanem a természetes ritmust követi.

Nem használja a nagyobb hangközöket, se hangnemei a diatomikus skálára vannak alapítva. A kromatikus skálát nem ismeri, sem a kereszt, sem a B. előjelzést nem ismeri; csak egy esetben, midőn t. i. ugynevezett trytonus, vagyis bővített quart jönne elő.

F-től H-ig ilyenkor a H-t B-re változtatja. A Gregoriánum sem a modern dur, sem moll hangnemben nincs írva, hanem a régi egyházi hangnemekben, a melyenket 8-at ismertünk. Már ebből is láthatjuk, hogy mennyire van fölényben a Gregoriánum a modern énektől. A modern zenetudósok is kénytelenek elismerni, hogy az ének annál szebb, minél kevésbé van az énekes lebilincselve a taktus és a harmonia által. És ha valamely modern énekkel különös hatást akar az ember előidézni, akkor mindjárt ott van a tempo rubato vagy accelerando, vagy ritartando, ad libitum stb. szóval ott van a kivétel a rendes taktustól.

Nos hát a Gregoriánumban ez a kivétel nem kivétel, hanem szabály, mert ott mindig a természetes ritmus szerint kell énekelni.

A Gregoriánum gazdagságát továbbá mutatja az, hogy míg a modern zene csak két skálát ismer: a dur és a moll skálát, addig a Gregoriánum 8 különböző hangnemet ismer, következképpen négyeszer oly gazdag, mint a modern zene.

Ezután előadó bemutatja a Gregorián és a modern skálát úgy a táblán, mint a harmoniumon és bemutatja az ezek közötti különbséget.

Természetesen ennek bővebb magyarázatába nem bocsátkozhatom, mert ez egész külön tanulmányt igényel s itt legfeljebb arra jut idő, hogy némiképp valami fogalmat adjak a dolgról. Nekünk magyaroknak nem egészen idegenek ezek a hangsorok, mert sok régi egyházi és világi ének van, amely ezen hangsorok alapján van írva. Pl. az első hangnem szerint van írva a „Feltámadt Krisztus e napon“, vagy pedig ez az ádentikus ének „Üdvözlégy szt. Szűz“. A harmadik hangsor alapján van írva pl. „Megérem még azt az időt“ c. népdalban. Egyházi énekekben pedig „Üdvözlégy Jézusnak szt. teste“. Szóval mondom, nekünk nem egészen idegenek, bár hogyha egészen eredetijében halljuk, mégis idegenszerűknek tűnnek fel. Minthogy azonban nem folytathatom tovább ezen hangnemeknek ismertetését, csak arra akarok még szorítkozni a Gregoriánumban, hogy a legnevesebb mesterek mennyire becsülték a Gregoriánumot, hogy tehát mégis nagy műbecsűnek kell azoknak lenni. Pl. Mozart, akiről pedig mindenki tudja, hogy egyike a leg-híresebb zenészeknek, azt mondotta, hogy minden zeneszerzői dicsőségét odaadná, ha csak egyetlen egy profatiót is ő szerzett volna.

Rousseau, a naturalista, aki szintén szokott foglalkozni a zenével, azt mondja, hogy nincsen szebb ének, mint a Gregorián-féle. Hasonlólag nyilatkozott Halévy, „A zsidó nő“ szerzője, és Clementini tanítványa, hogy csodálja azt, hogy a katolikus papok megengedik a semmitmondó modern zenét a templomba bevinni; Berlioz, aki pedig egy igen híres requiemet irt, azt állítja, hogy semmiféle éneknek nincs akkora hatása, mint a „Dies irae“-nek, a Gregoriánum Dies irae-nek. És valóban magam is tapasztaltam a közelmúltban, mikor október 1-én Egerben voltam a Cecilia kongresszuson, hogy a Gergely féle karének feltűlt minden egyes produkciót, melyet előadtak. 80 gimnazista gyermek énekelte a Dies irae t s azok oly szépen énekeltek, hogy a hat-nyolc szólamu egyházi zenedarabok, melyeket előadtak a legnagyobb precizitással, csaknem elenyésztek szépség tekintetében a Dies irae mellett.

Természetes, hogy a Gregoriánum szépségét csak szép előadásban élvezhetjük, mint-hogy egyáltalában mindenféle zenei mű élvezése lehetetlen a rossz előadás mellett. Szükséges továbbá az is, hogy az ember mintegy beleélje magát ebbe a zenébe. És én meg vagyok róla győződve, hogy a Gregorián énekek előadása nem fog valami különös tetszésben részesülni a mélyen t. hallgatóság előtt, mert hiszen egészen idegen elöttük. De éppen az a körülmény, hogy minél többször halljuk a Gregorián éneket, annál inkább tetszik, ellentétben a modern zenével, ahol valami munkának sokszori hallgatása azt teljesen elcsépelte teszi, mondom ez a körülmény maga mutatja, hogy a Gregorián énekeknek valódi műbecsűknek kell lenni.

De térjünk át a Palestrina stílusra. Az egyházi zene másik fajta az ugynevezett palestrina stílus, ez az egyháznak nem hiva-

talos, hanem az egyház által elfogadott, mondhatnám félhivatalos éneke. A Gregoriánumban fejlődött és éppen azért sokban hasonlít a Gregoriához. De legnagyobb különbség ami a kettő között van, ez az, hogy míg a Gregoriánum unisolo, azaz egyhangú ének, addig a palestrina stílus többhangú énekeket ölel fel, és pedig többnyire polyphon énekeket. A modern zenétől azonban nagyban különbözik úgy dallam, mint skála és összhangosítás tekintetében. A modern zene dallamos harmoniára van építve. Ha egy zeneszerző egy dallamot komponál, minden egyes hanghoz már hozzáérti, érzi azt a bizonyos összhangot, amely ahhoz illik. A palestrina stílusban a dallam az összhangosítás tekintetében változás nélkül komponáltatik. Tisztán a dyatonikus hanglépcsőnek szabályai szerint. Azonfelül a palestrina stílus dallamában nagy ugrásnak sextetnek vagy septetnek nem szabad előfordulnia, mint pl. a modern zenében a németből áttűtetett és valószínűleg mindannyiunk által ismert „Oh életünk reménye“ című énekben, ahol a sext ugrás oly érzetgőssé és szentimentálisá válik, hogy az embernek önkénytelenül eszébe jut a troubadour és az ablak és az a bizonyos elkertülhetetlen holdvilág. Ilyen ének azonban nem való a templomba. A templomban nem a szentimentalizmus, hanem az Isten dicsérete a fő.

A palestrina stílus skálái szintén különböznek a modern skálától, mert a palestrina a régi egyházi hangnemekre van építve, szintén 8 hangnemet ismer, éppen úgy mint a Gregorián. Az összhangosítás tekintetében is különbözik a modernétől. A modernben az összhangosítás leginkább homophon alapon történik, míg ellenkezőleg a palestrinában nem annyira a harmonia, mint inkább a simphonia van, ahol minden egyes dallamnak vagy szólamlak különböző dallama van, mégis úgy, hogy ezen különféle részek önálló dallamban szépen összhangzanak. Kontratokban vannak a palestrina stílus énekei; előfordulnak még homophonok is benne, de többnyire polyphon, sőt igen sokszor az inittációk vagyis utánzások is találhatók benne, amelyek kiváló széppé teszik.

Előadásom végén felhangzó 2 régi palestrina stílusú ének közül az egyik az első inkább homophon, a második „Inter vestibulum“ polyphon stílusban van írva és igen szép irritációt fognak észrevenni mindjárt az elején, ahol a bass-sekund megkezd a dallamot a bassprim később folytatja és ugyanazt éneklő mint a bass-sekund, azután megint a tenorprim, utóbb a tenorsekund éneklő ugyanazt a dallamot és mégis az egész igen szépen összeillik. Sajnos, a leg-remekesebb ilyenemű szerzeményeket nem adhatam elő, mert a régi mesterek leginkább vegyes karra irták; vegyeskar pedig nem állott rendelkezésemre és így kénytelen voltam a kevésbé remekirők kevésbé szép műveit felvenni. A harmadik stílus, amely az egyházi zenében előfordulhat a modern stílus vagyis a Cecilien stílus. Az e fajta szerzemények túlyomó részben homophonok, de részben polyphon stílusban is vannak írva. Itt már inkább a harmonia a fő mint a melódia. Általában használjuk a dur és moll hangnemeket. Felhasználják a chromatikus skálákat is. Egyesítik az újabb zenevíványait különösen a hosszabb átmeneteknél az ugynevezett vezérhanggal. Egyesítik mondom az újabb zenevíványait a régi zenével és azáltal hogy az akkordfűzés tekintetében

nagyon hasonlítanak a Gregorián kíséretéhez, emlékeztetnek a Gregoriánumra.

Erről többet nem szükséges hogy szóljak, mert hiszen mikor összehasonlítottam a modernt a Gregoriánal és a palaestrinai stílussal, eleget szoltam e stílusról is. Az a 2 darab, melyet előfognak adni, eléggé be fogja mutatni, hogy homophon az alapjuk, de bennök néha polyphon is előfordul, amennyiben ott is előfordulnak ugy az egyikben mint a másikban is az imitációk. Most tehát száraz előadásomat hogy egy kissé kellemesebbé tegyem, hozzáfogunk a szemelvények előadásához és minden egyes darabnál utalni fogok arra, amiket mondtam. (Éljenzés és taps.)

Erre a bódásági Otthon tisztviselő egyesület dalárdája, ez a fiatal, egy éves kulturegyesület jelent meg a pódiumon. A közönség igazán rokonzenéves tapsokkal fogadta.

Az egyház ősrégi énekei közül azt a szép éneket énekeltek el, melyet az egyház első napján az adventi vasárnapon azon idő emlékeztetere zeugik az ájtatos hívők, midőn harmatoztak az egek és a földre szállott le az Igaz, aki a nemzetnek reménye és várakozása volt, mikor új nap virradt a szenvedő emberiségre. Már ezen első ének is fényesen igazolta, hogy a bódásági Otthon dalárda jól szervezett ferfikarral be szép hangú, ügyes dalosokból áll. Teljesen megfelelt jó hírének, mely zombori fellepését megelőzte.

Utána a Libéra gyászalt énekeltek szintén precízen és nagy hatással.

A Lud da Vittoria „Popules meus“ egy tizenhatodik századbeli zeneköltő remek dalát, mely a régi zeneköltészetnek egy igazi gyöngye, nagyon szépen, igaz harmóniával énekeltek. A remek egyházi ének minden szépsége, minden ízében érvényesült és a közönség lelkes éljenzéssel ünnepelte a dalosokat, kik a pódiumon újra megjelenvén, elénekeltek a Mária kultusz egy igen szép énekét, Koenen Frigyes Ave Mariáját. A dal szövege a mi szent Imádságunk az „Üdvözlégy Mária. Ezzel az énekkel is teljesen megérdemelték a felhangzott tapsokat és éljeneket.

A bódásági Otthon tisztviselő egyesület dalos dalárda névsora a következő: Karmester: Leszmeiszter Antal. Tenor I. Keresztény Gyula, Lang Antal, Péter Árpád, Dickmann Jakab, Farh Ferenc. Tenor II. Sztrilich Kálmán, Schlosser Fülöp, Molnár Gyula, Kekezovich Emil, Laczus Béla. Bass I. Szabó Imre, Scultéty Jenő, Rumbach Lajos, Váczy János, Hrubány Ferenc, Emanuel Hugó, dr. Jusits Elemér, Hippich István. Bass II. Schneider Ferenc, Wissinger Richárd, Raab János, Szentandrassy András, Ergh Lajos, Gruda Károly.

Ezután a zombori kaszinói dalárda elénekelte Kersch Ferenc esztergomi főszékes-egyházi karnagy, jeles zenész Ecce sacerdos énekét, melyet az egyházban akkor szoktak énekelni, mikor a püspök a templomba lép. Ugy ez a dal valamint a befejezésül énekelte Boldogasszony-anyánk, régi nagy patrónánk éneke is szépen hangzottak el.

A szép vallásos énekek és az egyházi zenetörténetéről elhangzott kiváló szép előadás egyik fénypontja volt a zombori szabad lyceum egyesület ez idej előadásainak. Ugy tudjuk a zenének ezen ága még eddig a hazában sehol sem került egy kulturális egyesület felolvasó asztalára. Azért a mi jó közönségünk, csakis halás köszönettel lehet a mi kiváló kultur egyesületünk vezetősége

iránt, mely ezen alkalommal az igazság, valóságosság ábitatát emelő remek egyházi énekek lelki élvezetében részesítette.

Ezzel is megmutatta, hogy lelkesen szolgálja a nemzet ideáljait és működését megáldja az Isten.

Nagyon kellemes meglepetést nyújtott a közönségnek az a műsor, a melyet az előadás megkezdése előtt a közönség között finom papírra díszes nyomásban szétosztottak. Ez a műsor az ó- és a középkor klasszikus polikron színeiből a vereset és kéket veresben és kékben hozta az előadandó művek címeit és szövegét, úgy hogy a latin szöveg vörössel, a magyar szöveg pedig késsel volt nyomva.

A műsor nyomdai kiállítása bátran a legelső rendű nyomdák ilyenmő nyomtatványai mellé állítható és bizonyos, hogy azok között szépség és izlés szempontjából feltűnést keltene.

Ezért a műsorért a Bittermann Nándor és fia nyomdája minden dicséretre érdemessé tette magát. E műsort érdemes a szép és sikertült est kedvéért is emléktül eltenni.

Tejgazdasági szövetkezetek szövetsége.

A tejgazdasági szövetkezetek megyei szövetségének a megalakítása Zombor székhellyel volt a vasárnap délelőtt megtartott értekezletnek a tárgya. Vármegyénk kisgazdái nagy számmal jelentek meg a vármegyei székház nagytermében és mindannyian a szívében mély hálával adóztak Latinovits Pál főispán, a vármegyei gazdasági egyesület elnökének, ki ezen értekezletet a nagyfontosságú és közhasznú közigazdasági intézmény életbeléptetése céljából összehívta. Ezzel is megmutatta újlag, hogy a vármegyei kisgazdáknak a sorsát a szívében hordja. Méltó párja volt ez azon nagyszabású értekezletnek, melyet ugyancsak Latinovits Pál a közelmúltban a gazdasági munkás és cselédpénztárak felvirágoztatása érdekében megtartott és melynek hatása alatt igen sokan beállottak a közhasznú jótékony intézmény harcosai, munkásai közé.

Az értekezletről kiküldött tudósítónk a következőket írja:

Jelen voltak a többi közt Latinovits Géza, Fernbach Péter, dr. Lovász Márton, dr. Falcione Nándor, Falcione Lőrinc, Falcione Gusztáv, dr. Grünbaum Pál, dr. Mikosevits Kanut, dr. Balaton Géza.

Az értekezletet Latinovits Pál főispán nyitotta meg és üdvözlővén a megjelenteket, bemutatta Serbán János miniszteri megbízottat és a következő beszédet mondotta:

Tisztelt értekezlet!

Akkor, midőn a gazdának súlyos gondokkal kell küzdeni, kötelességünk minden célra vezető eszközt felhasználni arra nézve, hogy a gazdaközönség sorsát minden célra vezető eszközzel és móddal előmozdítsuk. De hogy ez sikerülhessen, szükségünk van gazdátársaink támogatására is és szükségünk van arra, hogy az ajánások terén, a melyek gazda-

társaink céljainak előmozdítására szolgáljanak, nekünk segédkezet nyújtsanak. Mert csakis a közös akarattal való munkálkodással érhetjük el a várandó eredményeket.

A Bács-Bodrog vármegyei gazdasági egyesület, a mely a gazdák érdekeit mindig szívében hordozta, az által, hogy ezen értekezletet összehívta, szintén azt célozta, hogy mód nyujtassék arra nézve, miszerint a vármegyénkben már gyökeret vert szövetkezeti eszme minél alaposabban és egyöntetűbben vitessék keresztül, hogy ezáltal ezen, a gazdák igaz érdekeit előmozdító eszme minél szolidabb alapon valóssáttassék meg.

A tejszövetkezetek, a melyekkel a vármegyében a szövetkezeti eszme kezdetét vette, rövid pár év alatt igen szép eredményeket tudnak felmutatni. Most, igen t. értekezlet, a számok a legszebb bizonyítékai annak, hogy gazdáiunknak ezen azelőtt ugyszólván mit sem jövedelmező gazdasági ág mennyit jövedelmezett. Csak egy példára utalok, a szabadkai vajgyár példájára, a melyhez tejszövetkezetünk legnagyobb része szállítja a tejet. Ezen vajgyár a felmutatott hiteles könyvek szerint a lefolyt 1901. évben 1 millió koronán felül fizetett ki a különböző tejszövetkezeteknek. Azt hiszem, igen t. értekezlet, hogy az olyan szép példa, a melynek magasztalásához nem szükséges semmiemő kommentár. Azonban természetesen, hogy ezen szép eredmények fokozottabb mértékben terjedjenek és hogy a tejszövetkezeteknél felmerülő egyes ügyesbajos dolgok gyorsabb elintézését nyerjenek és hogy a szövetkezeti eszme mentől tágabb körben terjedjen, szükség van vezető kézre és szükség van a központi vezetés életbeléptetésére. Mert hiszen tudjuk azt, hogy számtalan apró, de sokszor kiszámíthatlan következményekkel járó kérdések merülnek fel, a melyek, ha kellő időben, kellő gyorsasággal és igazságossággal nem intézettek el, sokszor bizony a tejszövetkezetnek teljes felbomlását is idézhetik elő, azért igen t. értekezlet, mai összejövetelünknek az a célja, hogy az előbb említett okokból ugy a tejszövetkezetek megszilárdítása, mint más szövetkezetek létesítése szempontjából egy központi vezetőség létesíttessék a megye székhelyén, Zomborban, a mely a vármegyei gazdasági egyesülettel karöltve fogja megszilárdítani az immár szép eredményeket felmutató tejszövetkezeteket és fogja megteremteti a még létesítendő azon gazdasági szövetkezeteket, a melyeknek hivatása lesz a gazdaközönség érdekeit előmozdítani.

Midőn tehát a szép számmal egybegyűlt gazdátársaimat üdvözlöm, az értekezletet megnyitottam nyilvánitom és felkérem az igen t. gazdátársaimat, hogy a tárgyhöz hozzászólni sziveskedjenek; felkérem továbbá Galambos Sándor urat, a gazdasági egyesület tejszövetkezeti megbízottját, hogy elaboratumát előadni sziveskedjék. Egyben pedig üdvözlöm Serbán János miniszteri kiküldött urat, ki a maga nézeteit e tárgyban az igen t. értekezletnek a miniszterium megbízásából előadni fogja.

A főispán megnyitó beszéde után a jegyzőkönyv vezetésével és a szólói kívánók feljegyzésével Greiner Gyula és Árpás Jánost bizta meg.

Ezután Serbán János emelkedett szólásra és hosszabb, nagy figyelemmel hallgatott beszédben ismertette és méltatta a mezőgazdasági szövetkezeteknek

egy szövetségbe való bevonását. Ecsetelte ennek kiváló közgazdasági fontosságát, mely először vármegyénkben alakul meg és eddig páratlanul áll az egész hazában.

Nagy hibája volt eddig közgazdaságunknak, hogy nem igen törődtek nálunk a kisgazdák és azok az államnak — ugyszólván — mostoha gyermekei voltak. Most azonban, mikor az ország közgazdaságának élén Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter áll, gondoskodásának különös tárgyát képezi a kisgazdák helyzete és mindent megtesz arra, hogy érdekeiket előmozdítsa és virágzásra emelje.

Felhívta gazdasági egyesületünket tejszövetkezetek alakítására. A gazdasági egyesület Galambos Sándor óbecsei birtokost, a szövetkezet ügybuzgó harcosát küldte ki, ki fáradhatatlan tevékenységgel végezte a szövetkezetek alapítását. Galambos példája — ugymond Serbán — páratlanul áll az országban, mert alig van rá eset, hogy valaki oly önzetlenül járt volna el a kisgazdák érdekében, mint Galambos.

Beszélt a tojás és baromfityésztésről és a kendertermelésről is, mely szép jövedelmet hajt. Csak az a baj nálunk bácskaiaknál, hogy a kender az áztatásnál rosszul művelik, amennyiben sáros, iszapos vizekbe helyezik el, hol ez elrohad. Nagyon üdvös lenne, ha a kendertermelés érdekében is szövetkezet alakulna, sőt nagyon előnyös lenne a kisgazdákra nézve, ha a mezőgazdaság minden ágában szövetkezetek alakulnának és ezt egy szövetség foglalná magába.

Hálásan emlékezik meg Latinovits Pál főispán közgazdasági kiváló működéséről, ő a leghatalmasabb ember — ugymond — e vármegyében és megtörtént az a hazánkban párját ritkító eset, hogyha ő áll a kisgazdák védelmére és kiadja a jelszót, hogy alakítsunk szövetkezeteket és az ezt egyesítő szövetséget, akkor minden kisgazdának érdekében áll, hogy a szövetség eszméje mellett sorompóba álljon.

Végül még fölemlítette a békebiróság eszméjét, mely igen alkalmas lenne a most oly soká elbuzdó és a kisgazdák közt napirenden lévő tyukpercek és apróbb torzsalkodások elintézésére.

Utána Galambos Sándor emelt szót és megtette javaslatát a földmivelő és mezőgazdasági szövetkezeteknek egy bács megyei centrális szövetségbe való belépése iránt.

Kiváló szakismerettel ismertette ezen szövetség feladatait és céljait. Egységes központi vezetést kíván, melyben a szövetség tagjai támaszt találnak. Célja továbbá szövetkezetek alapítása,

a meglevő szövetkezetek erősítése, a tejgazdaság fejlesztése, termeléseinek: a tejszín, vaj, turó, sajt részére állandó piac biztosítása; a tojástermelés okszerű kezelése és értékesítése. A baromfityésztés hizlalását, eladását szervezni és vezetni, a fajbaromfit nemesíteni, élelmicikkek termelését előmozdítani, azoknak piacokat teremteni, a pinceszövetkezetek támogatása, a szőlőeladás szervezése. A haltenyésztés fejlesztése, mesterséges halastavak megteremtése. A biztosítási ügyek központi szervezettel való ellátása és általában előmozdítani és ellenőrizni olyan vállalatokat, melyek termékeinket feldolgozzák. A hustermelésnek külföldi piacokat teremteni és végül a szövetkezetekkel együttesen szervezni a mezőgazdasági szükségletek közös beszerzését.

A tervbe vett szövetségnek ezen kiváló szakismeretre valló programját, tekintettel a hallgatóságra, német nyelven is tolmácsolta.

Mindkét beszédében köszönettel adózott Latinovits Géza képviselőnek, ki a szövetség eszméjének első hirdetője és ezeknek létesítése érdekében külföldi tanulmányutat tett és személyesen tapasztalta annak áldásait, a melyeket most itthon is meg akar valósítani.

Utána Brandt Antal gákovai gazda magyar nyelven — amit zajos éljenzés kísért — nagy hálával emlékezik meg Latinovits Pál főispán, Latinovits Géza, Serbán János és Galambos Sándor érdemeiről. Saját tapasztalatából tudja, hogy a tejtermelésnek egyik nagy hátránya, hogy kevés az apaállat. Náluk 100 tehénre egy bika jut. Kéri tehát a megalakítandó szövetséget, hogy az apatenyésztés szaporítását is vegye be programjába.

Kiszter Mihály uj-verbászi gazda, ki maga is egy tejszövetkezet vezetője, azon indítványt tette, hogy minden község alakítson szövetkezetet és ezek mindannyian lépjenek be a szövetségbe. Továbbá azt is indítványozza, hogy a községek koncessiót kapjanak. Örömmel üdvözli a megalakulandó szövetséget.

Ezután Árpás János szólalt fel és arra kéri a megalakulandó szövetség vezetőit, hogy annak idején hassanak oda, hogy a szövetkezetekre az 1898. évi XXIII. törvénycikkben foglalt kedvezmény is ráruháztassék.

Faragó József az ómorovicsai tejszövetkezet nevében arra kéri a szövetség intézőit, hogy a szövetkezetek tejszínszállítására szállítási kedvezményben részesüljön.

Az értekezlet Latinovits Géza indítványára a következő üdvözlő sürgönyt menesztette Darányi Ignác földmivelésügyi miniszterhez:

Nagyméltóságú

Darányi Ignác
földmivelésügyi miniszter urnak
Budapest.

A bács megyei tejszövetkezetek szövetségének megalakítása végett egybehívott népes értekezlet Latinovits Géza képviselő indítványára nagy lelkesedéssel és őszinte tisztelettel üdvözli Nagyméltóságodat és bölcs támogatását kéri a fontos ügy számára.

Latinovits Pál, főispán.

Elnöklő főispán felolvassa Piukovits József képviselő sürgönyét, melyben közli, hogy más nagy elfoglaltsága miatt az értekezleten részt nem vehet, de azt szíve melegevel üdvözli. Az értekezlet a sürgönyt lelkesen megéljelezte.

Az elhangzott indítványok után Latinovits Pál az értekezlet határozatához képest kimondja, hogy a szövetség megalakítását a kisgazdák óhajtják. Az előmunkálatok elkészítésére pedig az értekezlet a következő bizottságot küldötte ki: dr. Hadzsy János, Piukovits József, Fernbach Péter, dr. Lovász Márton, Paukovits Ottó, Falcione Nándor, dr. Grünbaum Pál, Györgyvánszky György, Galambos Sándor, Fekete István, Greiner Gyula, Árpási János, Imhof József, Latinovits Géza, Halm Sándor és minden szövetkezet kiküldöttje, ki a szövetség eszméjét elfogadja.

Erre az elnök megköszöni a megjelenést, az értekezletet lelkes éljenzések közt bezárta.

Polgármesteri jelentés.

— Felolvastatott a nov. hó 26. városi rend. közgyűlésen. —

Méltóságos főispán ur!

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Van szerencsém a tek. bizottságnak a város közigyemeinek szeptember és október havi állapotáról jelentésemet a következőkben előterjeszteni.

Mindenekelőtt tiszteletteljesen bejelentem, hogy egy háziezrednek annak idején való elnyerése végett írásosan előterjesztett és az előjegyzésbe is vett kérelmtükből kifolyólag: szükségét láttuk és a mostani viszonyok miatt időszerűnek találtuk, hogy élőszóval is terjesszük elő kérelmünket, mívégből dr. Drakulits Pál országgyűlési képviselő, dr. Bikár Nenád, dr. Konyovits Dávid, dr. Krónits István és Vámosi Samu bizottsági tag urakból és a magam csekélységéből álló küldöttséget ő méltósága városunk főispánja volt kegyes vezetni, a ki is a város összközlakosságának régen táplált hű kívánalmát tolmácsolta és arra kérte Lobkovitz herceg hadtestparancsnokot, hogy a közeljövőben várható ezredszaporításoknál Zombor városának is juttasson egy ezredet. A hadtestparancsnok szívélyesen fogadta a küldöttséget, hangsúlyozta, hogy Zombor városa neki különösen sympatikus, elismeréssel említette fel a városnak ritka köztisztaságát és szölt elismeréssel a katonaság s polgárság különös jó egyetértéséről és miután a Zomborvidéki terepet illetőleg megnyugtató felvilágosítás adatott, kijelentette, hogy városunk

is szóba került az új ezredek elhelyezésénél, amennyiben Székesfehérvár és Szabadka mellett Zombornak is van kilátása az ezredek elnyerésére.

Tiszteletteljesen fordulunk főispán ur ő méltóságához s kérjük, miszerint a kérdéses ügyben eddigelé is tanúsított jó indulattal a tényleges megvalósítást ösmert bathatos befolyásával, lankadatlan buzgalomával s fáradtságával biztosítani méltóztassék.

Ezen alkalmat szívesen ragadom meg, hogy mindannyiunk szívében felidézzem azon örömmámort, mely ma — egy esztendeje a városnak minden egyes lakosát, vallás és nemzeti különbség nélkül érintette.

Ugyanis ő császári és apostoli királyi felsége 1901. évi november hó 18-án Bécsben kelt legmagasabb elhatározásával, mely november hó 26-án jelent meg a „Budapesti Közlöny“ben, ő méltóságát városunk főispánjává a legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Eppen egy éve tehát annak, hogy a magunkénak valljuk és tudjuk, miért is a mai örömnapon tisztelettel s szeretettel üdvözöljük s ünnepeljük ő méltóságát a főispánt, kívánva, vajha adna az isteni gondviselés erőt és egészséget, hogy a gondjaira bizott terhes állást a jövőben is így töltsse be, kérve kérvén, hogy atyai jóindulatát ne tagadja meg tőlünk a jövőben sem, mert akkor városunk bizonyára fejlődni, virágozni fog és boldog lesz. Éljen!

Ezek után jelentem, hogy a közigazgatás menetében fennakadás nem állott be, miután a városi tisztikar ügybuzgóan törekedett a napról-napra szaporodó kötelmeknek megfelelni, amely tevékenység felől a következő számadatok nyújtanak tájékoztatást:

I. Tanács iktatóba beérkezett 3621 drb, elintéztetett 3506 drb, hátralék 115 drb.

II. Árvai iktatóba beérkezett 556 drb, elintéztetett 556 drb.

III. A községi bírósági iktatóba beérkezett 592 drb, elintéztetett 592 drb.

IV. Kapitányi iktatóba beérkezett 1671 drb, elintéztetett 1615 drb, hátralék 56 drb.

V. Kihágási iktatóba beérkezett 316 drb, elintéztetett 312 drb, hátralék 4 drb.

VI. Bünyenyítő iktatóba beérkezett 35 drb, elintéztetett 33 drb, hátralék 2 drb.

Eltoloncoltatott 5 egyén, áttoloncoltatott 11 egyén, tüzeset 2 esetben fordult elő.

A vagyon és közbiztonság teljesen kielégítőnek mondható, az elmúlt szeptember és október havában a rendőrkapitányság által rendkívüli intézkedések tételére szükség nem volt s nevezetesebb esemény sem fordult elő.

A házipénztárnál birtokváltási illeték címén szeptember hóban 588 kor. 14 fill., október hóban 1226 kor. 25 fill., összesen 1814 kor. 39 fillér folyt be és a házipénztári készpénzkészlet f. évi október hó végével 6104 koronát tett ki.

A városi adópénztárnál: 1. Állami adóban 67,738 kor. 25 fill. 2. Városi pótdobban 27,370 kor. 70 fill. 3. Haddijban 181 kor. 4. Fegyveradóban 32 kor. 5. Országos munkásadóban 98 kor. 40 fill. 6. Utadóban 1738 kor. 53 fill. 7. Ebadóban 66 kor. Összesen 97,224 kor. 88 fillérnyi összeg folyt be.

Népesedéstünk az anyakönyvi bejegyzések szerint: 1. Született fiu 96, leány 84, összesen 180. 2. Meghalt fineml 44, nőneml 51, összesen 95. 3. Házasságot kötött 61 pár.

Az általános közegészségi állapot az elmúlt szeptember és október hónapok folya-

mán elég kedvező volt, minthogy a halálesetek száma meg nem haladta azon átlagot, amely reudes közegészségi viszonyok között e hónapra esik. Hevenyfertőző kórok közül dyphtherites és vörheny esetek valamivel nagyobb számban, de még mindig szörványos jelleggel mutatkoztak.

Minthogy a vörhenyesetek október hó folyamán az iskolába járó gyermekek között is észleltettek, ennek következtében hatóságilag oly óvórendszabályok fogantatosítottak, a melyek a kór elterjedését megakadályozták.

A kórmozgalom az elmúlt hónapokban kissé élénkebb volt, mint az előző hónapokban, mivel a beállott kedvezőtlen időjárás behatása alatt a tudónek heveny és idült hányalmi elég gyakoriak voltak.

A hatósági orvosok által szeptember hó 1-8-ó napjaiban az összes elemi és közép iskolákban az általános szemvizsgálatok megtették, mely alkalommal összesen 48 trachomás tanuló találtatott, akik az egészséges gyermekektől elkülönítve lettek s a gyógykezelésre utasítottak.

A tanyákon tartózkodó gyermekeknel a szemvizsgálatok csak október hónapban ejtettek meg, miután ott az iskolabjárás csak az említett hónapban kezdődik.

Az általános szemvizsgálat eredménye a belterületre nézve elég kedvező, minthogy a vizsgálatból kitudnik, hogy a trachomás szembetegek száma évről-évre csökken, ellenben a tanyacsoportokon az eredmény még mindig kedvezőtlen, mert az ottani lakosság gyermekeit rendszeresen nem gyógykezelte.

A tanév elején a fennálló oltási törvény értelmében az összes még be nem oltott tanulók bímő ellen újra beoltattak.

A városi kórházunk betegforgalma elég élénk volt: ápolás alatt maradt 30, felvétetett szeptember hó folyamán összesen 21 beteg, ebből elbocsájtatott 24, meghalt 2, gyógykezelés alatt maradt 25; október hónapban felvétetett 24, elbocsájtatott 24, meghalt 2, ápolás alatt maradt 23 egyén.

A szegényembázban 93 személy részvett a városi eltartásban.

A kórház és a szegényházban a rend és a fegyelem kifogástalan volt, az élelmezés tekintetében pedig pauszok nem merültek fel.

Orvosrendőri szempontból megvizsgáltattak a helyi piac élelmickek, amelyek kifogástalan minőségben találtattak s csak 2 esetben volt kénytelen a hatóság a romlott gyümölcs elarusítását betiltani.

Városunk köztisztasága teljesen kielégítő volt.

Az állategészségügy állására vonatkozólag jelentem, hogy az a lefolyt időszak alatt felette kedvezőnek mondható, mert egy lépene esettől eltekintve ragados állati betegség elő nem fordult, a korábban már fel lépett sertésvész betegség pedig megszűnven, a város a zár alól feloldatott s így a mostani országos vásárkor a szabad felhajtás akadálytalan lebonyolítást nyert.

Az építkezési munkákat és utügyet illetőleg jelentem, miszerint az idei költségvetésnek megfelelően fogantatosított munkálatoknak felülvizsgálása és a leszámolásoknak megejtése a mérnöki hivatalban folyamatban vannak, úgy hogy az évnek végeig ezeknek akadálytalan befejezésével a számadások lezárhatók lesznek.

A tavasz, illetve nyár folyamán visszamaradt munkálatokból — az őszszel még a Kereszt utcában a kövezés befejeztetett és a kerékvetők elhelyeztettek — a régebbi kö-

vezetek helyenként átköveztettek, míg az átkövezés a bezdáni uton folytattatott.

Az érvényben levő szerződés kötelezettség értelmében a bazai aszfaltipar részvénytársaság kiküldöttei által az aszfaltjárdákon az évi javítások fogantatosítottak.

Továbbá az uti alap terbére az apatini nyári ut egyrészének feltöltése befejeztetett, míg az apatini uti kövezet egy része pedig átköveztetett.

Ellenben a kövezetlen utcák és terek rendezése végett a Szunyog- és Géza utca kijavított. Az Antal utca a Kereszt- és Magyar-utca között, a Makai-utca az Antal-utcától kifelé, az Óz-utca pedig az Antal-utcától kifelé ugyancsak feltöltetett.

Helyszini szemle 13 esetben tartott építésrendőri ügyben, míg ellenben magánépítkezési ügyben az építési bizottság által 7 magánépítési ügy tárgyalatott.

Elintéztetett 108 ügydarab.

A monostorszegh—apatini ármentesítő társulat által bevont városi területeket illetőleg beadott felszólamlás s észrevétel folytán elrendelt s a vármegye alispánja által megtartott helyszini tárgyaláson Szabó László másodmérnökkel résztvettem és a város érdekeinek megóvása sikerült, amennyiben a téves s helytelen felvételek kiigazítottak s töröltettek, a még fentartani rendelt mintegy 8 holdnyi területnek bevonása ellen újólag is kifogás tétellett és e tekintetbeni érvelés jegyzőkönyvbe vétetett és amennyiben a határozat hozatalánál igazat nem kapunk, úgy egyfelől az osztályozás, másfelől a hozzájárulási kulcsnak megállapítása végett a vízjogi törvény alapján megtartandó további tárgyalásoknál minden törekvésem oda fog irányulni, hogy a városnak legcsekélyebb mérvű megerhelhetését biztosítsam.

Egyben ezen alkalmából tisztelettel jelentem, hogy a zombor-vidéki lecsapoló társulat ügyei, minden igyekezet s törekvés dacára alig haladnak előre, nagyon sok nehézségekkel kell megküzdeni, minden működés megakasztatik, mert a kisebbség nagy akadályokat gördít s mondhatni valóságos terrorizálást fejt ki a társulat szervezésére, a tervek elfogadása, nemkülönben a munkálatok végrehajtása érdekében szükséges kölcsön felvétel ügyben a nyár folyamán két ízben is megtartott társulati közgyűlésnek minden egyes határozatát megfellebbezték, miután ezen közgyűlési határozatok jóváhagyása érdekében tett lépések eredménytelenek maradtak, s miután a kisebbség küldöttségileg jart a miniszteriumban, így a lecsapolási munkálatoknak keresztülviteltet kívánó többség szintén küldöttségileg járult a földmívelésügyi m. kir. miniszterhez es arra kérte, hogy a június 24. es július hó 8. óta elbírálásra váró két közgyűlés határozatait intéztesse el és hogy a társulat igaz ügyet ezen nagyjelentőségű fontos közgazdasági kérdésben a törvényes többségnek határozatát a kisebbség akadályozó felebbezésének elutasítása mellett jóváhagyni kegyeskedjék s így most már amint a határozat jóváhagyva leérkezik, úgy a társulati rendszeres működés beindítható lesz, s a munkálatoknak vállalatilag leendő biztosítása fogantatba fog vétetni.

A katonai ügyeket illetőleg jelentem, miszerint a jövő évi ujoncozás akadálytalan menetének biztosítása végett az ujoncozási munkálatok folyamatban vannak s nem lesz semmi akadály arra nézve, hogy azok a törvényes határidőn belül el is készüljenek.

Ezekben jelentéscmet előterjesztvén, azon

kérelemmel fordulok a tek. bizottsághoz, miszerint azt kegyesen tudomásul venni méltóztassék.

Esküdtzéki tárgyalások.

— Kiküldött tudósítónktól. —

Ötödik nap.

Csütörtökön Ehmann Péter apatini vendéglős ügye került tárgyalásra; nevezett azzal volt vádolva, hogy Buchmüller Márton apatini lakos ellen halált okozó súlyos testi sértést követett el. Elnök: dr. Gozdu Elek, bírák: Szedressy Ödön, Kovacsits Cézár. Esküdtek: Veszelooszky Sándor, Knip János, Török Endre, Binszki Lipót, dr. Baloghy Ernő, Alföldy Géza, Sauerborn Károly, Juhász Mihály, Györgyovány György, Sztolisits Jakab, Szuppek Gyula, Andráska Alajos. Kir. ügyész: Kerekes János. Védő: dr. Zsibory József apatini ügyvéd.

Az eset a következő: ez év március hó 9-én többen klábereztek Ehmann Péter vendéglőjében, a többek között a meglehetősen ittas Buchmüller Márton is, aki amidőn egy „vörös“ játékot kontrával elvesztett, alaposan leszidta partnereit, mire válaszul egyik társától Sayertől hatalmas pofont kapott. Dulakodás keletkezett erre, majd megjelent a sőténstől a gazda, Ehmann Péter s a veszekedőket szétválasztotta s Buchmüllert az ajtón kituszkolta. Időközben Buchmüller után kiment a két kláber komponista Sayer és Fuderer s kint Buchmüllert alaposan elverték. Keményen folytatótt kint a dolog, mert Buchmüller leánya, Katalin, aki kint volt, mikor látta, hogy apját verik, sirva fakadt és segítségért kiáltott. Erre kijött a koreszmából Ehmann Péter s gyufát gyújtva látta, hogy Buchmüller a földön fekszik. Fuderer és Sayer ekkor már eltávoztak. Buchmüller feltápaszkodott s Ehmannnak rohant megfenyegette, hogy szétépi, majd Ehmannnak nyakát megragadta s mellényét is tépegette. Ehmann úgy látszik megőrizte hidegvérét s azt felelte „ez a köszönet, hogy segítségemre jöttem“ s ktlötte baba Buchmüllert. Buchmüller azonban erővel vissza akart menni a koreszmába. Ezt megakadályozandó, Ehmann Buchmüllert meglökte, aki elesett, koponyarepedést kapott és meghalt. Az igazságügyi orvosi tanács, ahová az iratok szintén felkerültek, véleménye szerint a halált ezen esés okozta s Fuderer és Sayer által történt megveretése Buchmüllernek a halállal okozat összefüggésben nincs. Az esküdtek azonban nem bűnsnek mondták ki Ehmann Pétert, úgy a halált okozó súlyos testi sértés, mint gondatlanságból elkövetett testi sértés büntetést illetőleg, mire a törvényszék vádlottat felmentette.

Hatodik nap.

Négy reményteljes csemete állott ma a törvényszék előtt. Négy rovott előéletű fiatal gombosi parasztleány vádoltatott egy emberélet kioltásával. Az esküdtzék a következőképen alakult meg. Esküdtek voltak: Sztolisics Jakab, Fuderer György, Lederer Leó, Szuppek Gyula, Frauzl Mór, Juhász Mihály, Knip János, Blumenthal Károly, Szabó Nándor, Szilávy Péter, Loschitz Lajos, Sauerborn Károly. A törvényszék részéről dr. Gozdu Elek elnök, dr. Kovacsics Cézár és Szedressy Ödön voltak jelen. A közvádló dr. Kerekes János kir. ügyész, a védők Paul Kálmán és dr. Thurszky Zsiga voltak. Orvosszakértőkül dr. Havel József és dr. Tamás Antal idéztettek meg. A felolvasott vádirat szerint Tomaskó János 19 éves, György

Ádám 20 éves, Hajnal János 20 éves és Kálóczy Mihály 19 éves gombosi napzamosok, valamennyien már több ízben büntetett egyének f. évi augusztus hó 24-én éjjel Czöndör Mihály gombosi kovácmestert, a ki egy lakodalomból tért baba meglesték, beléköttek és verekedés közben agyonütötték.

A vádlottak szuronyos örök kíséretében léptek a terembe. Mind a négy jól táplált parasztleány. Az elnök kérdéseire a három első Tomaskó János, György Ádám és Hajnal János töredelmes vallomást tettek. Czöndör Mihály egyik társukat ok nélkül megtámadta, ahol együtt voltak és alaposan helybenhagyta. Ezért hoszut akartak állni. Meglesték őt az utcasarkon s amikor az nejtől elvált, őket észrevéve, feléjük tartott s civakodni kezdtek vele. A szóváltásnak az lett a vége, hogy Czöndört titlegelni kezdtek és addig ütötték a bűnjelként előmutatott füttykösökkel, még végre összeesett. Ők látva ezt, elmenekültek és csak akkor tudták meg a valót, amikor reggel a csendörök őket letartóztatták.

Védelmükre felhozták, hogy ők nem akarták megverni, az bősitette fel őket, hogy Czöndör egy revolverrel csattogtatott feléjük. A negyedik vádlott Kálóczy Mihály e vallomásokkal szemben és saját a vizsgálóbíró előtt tett beismerésével szemben eleintén mindent konokul tagadott. Az elnök kereszt-kérdései és társaival való szembesítés folytán azonban megtört és ő is beismerte bűnrészségét. Kilenc tanut hallgatott ki az esküdtzék, akiknek legnagyobb része a vádlottak javára vallott. A vád- és véd-beszédek után az esküdtzék visszavonul és mintegy félórai tanácskozás után kihirdette az ítéletet. Nyolc kérdés lett az esküdték elé terjesztve, négy kérdésnél hénél több igennel feleltek.

Az esküdték verdiktje alapján a törvényszék a következőképen ítél: A büntető-törvénykönyv 308. szakasza alapján Tomaskó János 2 évi, György Ádám 2 évi és három hónapi, Hajnal János 2 évi és 6 hónapi, Kálóczy Mihály 3 évi börtönrre és 20—20 korona pénzbírságra ítéltettek. Az első három az ítéletben megnyugodott, Kálóczy Mihály védőjével semmisségi panasszal élt. Az özvegy részére a kárpótlást 6000 koronában állapította meg.

Az ítélet kiküldetése után az elnök, miután az esküdtzéki tárgyalások ez évi utolsó ciklusa véget ért, az esküdtéknek megköszönte működésüket.

Színház.

Karzag Vilmos „Lemondás“-ának költői és merész irázisaitól, meg — az ürességtől kongott csütörtök este a színház. Hiába figyelmeztetik a közönséget egy komoly darab jóságára, a régi nembánomsággal nem veszi azt tudomásul. Pedig az emberi lélek egyik legszebb és legnehezebb problémáját veti fel és oldja meg a szerző itt a maga módja szerint. A Schiller „Don Carlos“-ának ismert témáját, a mostoha anya és fiu szerelmét, mely ifju és hevülő szívük önkéntelen megnyilatkozása, tiltja azonban törvény erköles és az apai hatalom. Karzag is megszeretteti mostoha anyját a fiuval, de személyei oly magas erkölesi niveauun állnak, hogy a fiu elfut szerelmével, a mostoha anya pedig hitvesi kötelességét teljesíti egy mátyr önfeláldozásával a rommá lett férj mellett.

Az előadás a legmagasabb igényeknek

felelt meg. Mezei bámulatos finomsággal játszotta az apa szerepét, ki fiát tiszteletre, szeretetre igyekszik birni, ifju szép mostohája iránt. De az öreg ember vak féltésébe esik, mikor a tiszteletből hódolatot, a szeretetből szerelmet lát átesillámlani. Lelke egész felhevültségével áll közük és mint lelki rom kerül ki a küzdelemből. Méltó társa volt Kresz Irma, mint mostoha. Szerepét közvetlenül, szinező erővel és kifejezően adta és még ott sem vált érdektelenné, mikor egy rémhosszu monológban életét beszéli el. Somlyai a fiu szerepében nem birt az előzők finom játékával. Nem tudta az átmeneteket szinezni, nem láttuk a lelki átváltozást anyja iránt. A többi szerepeket is igen jól töltötték be Kondrát, Ágotai és Gabányi.

Pénteken még a színlap is nevetett, hisz Ágotai jutalomjátékát hirdette. Mindazt, a mi jó kedvből, művészetből, finom humorból megvolt e kedvelt színészben, azt beleöntötte a „Mongodin ur, a papucshős“ szerepébe. A közönség szorongásig töltötte be az egész nézőteret úgy, hogy Ágotai még coupléban is adott kifejezést örömeinek.

A darab Blum és Toche híres vicegyártók társas üzetéből került elő, telve kacagató és elképzelhetetlen bonyodalmakkal, melyekből egy papucshős élettörténete domborodik ki.

A szereplők vetélkedtek egymással, hogy az est és minden perczét jó kedvvel töltsék be. Elöl Ágotai, a ki felülmulta önönmagát és rászolgált arra az egyhangú elismerésre, melylyel közönség és pályatársai egyaránt kitüntették. A közönség újra meg újra kihívta, bájos kollégája Csongory Mariska egy hatalmas babérkoszorúval ajándékozta meg, tisztelőinek egy lelkes csoportja pedig a kulisszák mögött nyujtotta át az ünneplőnek tisztelete jeléül egy emléktárgyat. Vetekedtek vele jó kedvben és játékban Latabárné, mint felesége, ki ebben az erősen és sokszor triviálisan szinezett szerepben soha sem tulzolt, mindvégig kitünő volt. Csongoryról pedig csak a legszebb dicséret hangján szólhatunk. Distingvált, finom és elegáns fellépésével és szemképrázató játékával bármely magas színvonalon álló színpadon is kitünt volna. Kondrát (Lucienne) bájosan adott egy bakfis szerepet, a többi szereplő is mind tökéletes alakítással igyekezett az ünneplő Ágotai sikerét emelni. Még sok, sok ilyen jutalomjátékot kívánunk mi is őszintén neki.

A Pálmay Ilka fellépése folytán oly híressé lett „Az izé“ című operett premiérje volt szombaton. Egyike ama legmodernebb francia bohóságoknak, melyek az angol operettől vették át a szemképrázató kiállítását, de francia talajon gyökereznek és alig érik el egy jó café chantant niveauját. Felicien egy párisi telivér roué kerül a vidékre vőnek. Felesége szép, bájos, jó és házias, de nem párisi, nem „chikkes“. Aztán elmegy Párisba chikket tanulni a cocotteok hajlokába, a Venustemplomba. Különböző uton vele együtt oda kerülnek apja, ki élni akar, férje, kinek kedvese játsza ott a főszerepet, udvarlója, ki ott akarja meghódítani és anyja, ki ott mulat imádójával. Persze, hogy ebből szörnyű zavarodás lesz, végre Felicien felesége elég chikket sajátit el. Meghódítja saját férjét, ki aztán már nem akarja feleségén a chikket látni. Zenéje csupa könnyű, léha és szép melódia, illusztrálva megfelelő lábemeléssel és szoknyamutatással.

A roppant nehéz darab premierje nem volt zombori premiere — jó volt. Csongory mutatta be brilláns tehetségét és toiletejeit. Hat-hét-féle kiadásban jelent meg és kezdve a háziasszony ablaktörő munkásságától a grisetto

királynének champagner üvegbeni felvonulásaig lelkesedésbe hozta a zsufolt nézőteret. Oly szépen és elragadóan játszott és táncolt, hogy nyílt színen is megtapsolták. Ép ily tetszést arattak Agotai (Taponet) és Latabárné (Taponetné). Csáky dícséretre méltó élelkséggel és temperamentummal játszott, Nagy Gy. szépen énekelt, Gabányi meg minta-állomásfőnök volt. Eörsy Cascarettje kevésbé volt ehikkes, bár egyébként jól megállta helyét; így teljesen sikerült előadásról számolhatnánk be, ha a kart tanították volna be jobban és a karmesteri pálcza jobb kezében lett volna.

K. D.

Vasárnap délután Molière: **A fősvény.** Második előadás az ifjuság számára.

Prokópy Imre tanár tartott bevezető, magyarázó előadást, melyben tájékoztató feladatát szerencsésen oldotta meg. Kimerítően jellemezte először Molière-t általában, majd „A fősvény” című vigjátékát. E szorosban az ifjuság felfogásához alkalmazott bevezetésből határozott képe lett a tanulósnak Molière-ről, a komikumról és tudta, hogy az előadás folyamán mire kell különösen figyelnie.

A szereplők jóakarátát kétségbevonni nem lehet, de ez magában nem elég. Szerepmentűsége következtében sokszor nagyon gyenge szellemkedéssel igyekeztek magukon segíteni. Jó Gabányinkat (La Flèche) magát is annyira meghatotta a darab komikuma, hogy minden ok nélkül újra meg újra kitört belőle a nevetés, a mi azután ráragadt Somlayra is (Cleante). Ezt nem igen menti az sem, hogy a többi szereplő sem tudták — s nem is nagyon igyekeztek — tulságosan derült hangulatokat leplezni. — Mezei (Harpagon) szerepe végén azt a hatást is lerontotta, a mit addig keltett.

Általában több komolyságot kérünk és kérjük az igazgatót, hogy ne „egy” próba után adasson olyan darabot, mely — saját kijelentése szerint — „a legszigorubb kritika alá bocsát.”

b.

Az „**Ocskay brigadéros**” vasárnap esti előadását érdekessé tette egy fiatal, kezdő színésznek Pápai (Pacher) Antalnak vendégszereplése, ki néhány év előtt még a helybeli felső kereskedelmi iskola növendéke volt.

Kár, hogy színészi képességének és tudásának a bemutatására épen Ocskay László szerepét választotta, mert valószínű, hogy más, az ő temperamentumához jobban hozzásimuló alakítással nagyobb sikert arathatott volna. Ocskay csupa erő, büszke dacz, féktelen indulatosság, e helyett pedig Pápai inkább egy tulságosan nyugodt, el-elmélázó és pathetikusan szavaló brigadéros-t ábrázolt, kiben kissé bajos volt „Rákóczy villámá”-ra, a „tűz fejedelmé”-re ráismerni. Mindazonáltal rokonszenvesen fogadták első fellépését és egy-két hatásosabb jelenete után, melyben tehetsége erősebben és meggyőződen nyilatkozott meg, élénken megtapsolták.

A többi szereplőkről majdnem kivétel nélkül, csak jót mondhatok, a mi egyértelmű az előadás a szokottnál magasabb színvonalának az elismerésével. Külön ki kell emelnem Somlay szépen előadott prologusát és Mezeinek erőlyesen pattogó Szörényi kapitányát.

-e.

☉ Valósággal szenzáció számba menő premíer lesz holnap este a városi színházban.

Edmond Rosztandnak a nagy francia drámáiról óriási feltűnést keltett Cyrano de Bergerac-ja került bemutatásra. A darab a világirodalom egyik legsikerültebb alkotása. Cyrano de Bergerac a XVIII. századnak egy

minden ízében renaissance szellemű alakja. Félmetes vivó, improvizáló költő és sok-sok édes regénynek irigylt hőse. Évekkel ezelőtt Charles Nodier támasztotta fel ezen alakot egy igen érdekes könyvével, a népszerűséget azonban Rostandnak szerezte meg a szóban forgó remek szép drámájával. E drámát magyarrá, Abrányi Emil fordította le, gyönyörű nyelvezettel, mesteri módon cizellált strófákban. Izes, színes egyvelegben perdülnek a strófák, úgy hogy nehéz dolguk lesz majd a színészeknek, hogy el-lentálljanak a szavalás veszedelmének: annyira zengzetes minden sor. A darabban a társulat legjobb erői működnek közre. — Cyrano-t Somlay Arthur a jeles színész szemé-lyesíti.

Egyik kiválóan sikertült része a darabnak Cyrano-nak párba. Előre megmondja ellenfelének, hogy vivás közben balladát rög-tönöz s a vers végén leszurja.

Cyrano. (Szavalva.)

„Páros viaskodásról

Kántáló ballada, amint ma és nem máskor.”

„Cyrano vivott egy ringy-rongygyal.” Ime! Vicomte: mi ez, ha kérdenem szabad?

Cyrano.

A címe!

(Szemeit néhány pillanatra lehunyva.)

Egy rimet még! Igy! kezdetjtek ha tetszik.

(Sorra megteszi azt amit mond.)

Először is tova lebben

Lenge bájjal kalapom,

Majd köppenékem, tan még szebben.

És a szabályt mekkapom,

Vigan kelt fel a napom.

S úgy is száll, vigan békén,

Mert előre megmondhatom:

Megdöftek a versem végén.

(Első összecsapás.)

Kis pulykám, légy biztos ebben:

Főlnyársal vasdarabom!

Nemsokára véred cseppen,

Készen áll már a csapom!

Mellened vagy hasadon

Furjalak ki? Nem t'om még én,

Amde szentül fogadom:

Megdöflek a versem végén.

(Első összecsapás.)

Jaj, hogy állsz ott? fehérebben,

Mint patyolat a napon.

A szemécskéd félve rebben . . .

Ne ne felj! Nem harapom

Le az orrod, aranyom,

Sem az arcod ékességén

Nem esik baj . . . Csak nagyon

Megdöflek a versem végén!

(Ünnepélyesen kijelenti.)

Ajánlás.

Hivd a gyóntató papom!

Vár az Isten trónja székén!

Egy-kettő . . . (Odaszur.)

Topp! Angyalom!

(A vicomte tántorog. Cyrano meghajtja magát.)

Megdöftem a versem végén!

Ennyit izlettetek. A teljes tálaláson

érdemes lesz ott lenni!

H i r e k.

Kinevezés. Az igazságügyi miniszter dr. Solti János szabadkai törvényszéki aljegyzőt a szabadkai törvényszékhez jegyzővé nevezte ki.

Kinevezés. Az igazságügyi miniszter Kerepeszky Pál, zentai kir. járásbírói napidijast, a bács-topolyai kir. járásbíróhoz irnokká nevezte ki.

Előléptetés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Kürthi Mária újvidéki leányiskolai tanitónőt a IX. fizetési osztály második fokozatába léptette elő.

Tisztujtás. A zombori ügyvéd egy-let a napokban megtartott közgyűlésén elnökévé Vértesi Károlyt, alelnökévé dr. Konyovits Dávidot, titkárrá dr. Pataj Sándort választotta meg.

Schweidel József szobra. A Schweidel József szoborbizottság állandó permanenciában van és most küldi szét a szobor gyűjtő iveket. Naponként nagy számban viszi szét a posta a vármegye és az ország minden tája felé. Az expedálás munkáját a bizottság tagjai, Vértesi Károly elnökkel az élén végzik.

Műkedvelői előadás. A zombori szerb jótékony nőegylet — védnapjának évfordulóján 1902. évi december hó 4 én a zombori szerb ifjak és leányok, valamint a tanító képző intézetek ifjusági énekkarának közreműködése mellett a városi színházban saját pénztára javára műkedvelői előadást rendez, melynek szép műsora a következő: Műsor: 1. Napravnik: „Orosz négyes”. Éneklő a tanítóképző intézetek ifjuságának énekkara. 2. „Jegyesek”. Műkedvelői előadásra átdolgozott vigjáték. Irta: Wichert Ernő. Személyek: Grumbachné, Deszpotovits Juliska k. a. Malvin leánya, Damjanovits Jovanka k. a. Ferenc, egyetemi hallgató, Vujits Milán, Adél, Malvin nevelője, Lugumerszky Zórka k. a. Langerhans, urasági feltűgyelő, Pánits Koszta, György, szolga, Lugumerszky Ozren, Anna, szobaleány, Grádits Julia k. a. Színhely: Grumbachné kastélya. 3. „Bránkó és a tündér”. Élkép: Radicevits Bránkó szerb költő költeményeinek allegorikus bemutatása. Bránkó a költő, Ilkits I. Tündérek: Dvornjak k. a. Zaries k. a. Grádics k. a. Angyalok: Jankovics Miluska, Pandurovits Geordama. A szavalati részt az ifj. énekkar kíséretében előadja Bikár Ivánka k. a. 4. Dürner: „Tengerész a háborgó tengereu”. Éneklő a tanítóképző intézet ifjusági énekkara. 5. „A tanfelügyelő”. Vigjáték egy felvonásban. Irta: Trifkovits Koszta. Személyek: Popovits, tanfelügyelő, Radisits Lázár, Petrovits, falusi tanító, Aranciczky Sztánkó, Katalin felesége, Antits Miléna k. a. Erzsébet leánya, Popovits Olga k. a. Sztánkó, tanítójelölt, Ilkits István, Piszarevits, falusi irnok, Kovacsits Bozsidar. Falun történik. Helyárak: Proseccium-páholy 10 kor. A többi páholy 8 kor. I. rendű ülőhely 2 kor. II. rendű ülőhely 1 kor. 40 fill. III. rendű ülőhely 1 kor. Karzati ülőhely 60 fill. Karzati állóhely 40 fill. A jegyek Karakasevits Milivoj könyvkereskedésében válthatók. Felülfizetések köszönettel elfogadhatnak. Kezdeteste pont 8 órakor. Az ember szeretet szolgálatában álló nőegylet mulatságát mindenkinek a legmelegebben ajánljuk.

Távolság mutató. A vármegyénk területén levő szabad királyi, törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu városok és községek távolság mutatóját a kereskedelmi minisztérium által kiadott távolsági térképek alapján nagy gondnal, szabattossággal és pontossággal állította össze Szobotka Rezső kir. főmérnök és Elek László p. t. számtiszt. A távolság mutatónak az a megbecsülhetetlen előnye van, hogy betűrendes sorban közli a városok és községeket és így az utazó tisztviselők nagy könnyűséggel használhatják és egy nélkülözhetetlen segéd-könyvük. A távolság mutató Bittermann Nándor és fia nyomdájában kaphatók és ára 3 korona.

Schweidel József életrajza. A történelmi társulat választmányja elhatározta, hogy a Trischler Károly által megírt életrajzát, a társulat decemberi havi fűzetében kiadja. Az életrajz legközelebb kiadás alá került és a karácsonyi könyvpiacnak egy újdonsága lesz, a mennyiben a szerző azt külön kiadásban is megjelenteti. Az életrajz tiszta jövedelme a Schweidel szobor alapot fogja növelni. Az életrajz szerzői kiadására vonatkozó előfizetési felhívás a napokban fog megjelenni.

Székhely áthelyezés. A földmívelésügyi miniszter a bácsi tiszai ármentesítő társulat székhelyét O-Becséről Zentára helyezte át.

Névmagyarosítás. Koratpatfinszky András vármegyei tisztviselő a maga, valamint kiskoru gyermekei Margit, Vilma és Endre vezetéknevét a belügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök engedélyével „Kárpáti”-ra magyarosította.

Dr. Platz Bonifác ünneplése.

Dr. Platz Bonifác a szegedi tankertület kir. főigazgatója tiszteletére a tankertületi tanári karok folyó évi december hó 7-én Szegedi jubileumi ünnepélyt rendez. Ezen az ünnepélyes jubileumon a tudományos férfiak tíz éves főigazgatói és harminc éves tanügyi működését ünneplik meg. A rendező bizottság most bocsátotta ki az ünnepi meghívókat a következő programmal: Meghívó a szegedi tankertület összes középiskoláinak igazgatói és tanárai által dr. Platz Bonifác tankertületi kir. főigazgató 10 éves főigazgatói és 30 évet meghaladó tanügyi működésének emlékére Szegeden, a városbáza dísztermében 1902. évi december hó 7-én délelőtt 10 órakor tartandó jubileumi ünnepélyre. Este 8 órakor ünnepi lakoma a Tisza-szálló nagytermében. Jelentkezéseket december 2-ig elfogad a rendező-bizottság (állami főreáliskola.) Az ünnepély műsora: 1. Elnöki megnyitó. Mondja: Cserép Sándor városi főgimnáziumi igazgató. 2. Üdvözlő dal. Énekli az ifjuság énekkara. 3. Üdvözlő beszéd. A kerületi összes középiskolák igazgatói és tanárai nevében mondja: Homor István áll. főreáliskolai igazgató. 4. A Dugonics-Társaság üdvözlője. Mondja: dr. Lázár György, a Dugonics-Társaság elnöke. 5. Üdvözlő beszéd. A volt tanítványok nevében mondja: dr. Rainer Agost ügyvéd. 6. Záró beszéd. Mondja: Cserép Sándor városi főgimnáziumi igazgató. 7. Himnusz. Énekli az ifjuság énekkara. A Tisza-szálló nagytermében tartandó ünnepi lakomán a hivatalos felkészítők sorrendje: A tankertület összes igazgatói nevében: dr. Krecsmáry Károly nagyikindai áll. főgimnáziumi igazgató. A tankertület összes tanárai nevében: Kiss Lajos szegedi állami főreáliskolai tanár. Szeged szab. kir. város közönsége és tanácsa nevében: dr. Tóth Pál h. polgármester. A Dugonics-Társaság nevében: dr. Balassa Armin, a szépirodalmi szakosztály elnöke.

Templom szentelés. Az ó-verbázi szerb templomot az ottani egyházközség újból renováltatta és ezért a templom újbóli felszentelését határozták el. A felszentelés e hó 4-ik napján lesz. A felszentelést — mint levelezők írja — Sevits Mitrofan bácsi szerb püspök fogja végezni. Az egyházfő fogadtatására nagyban készülnek.

Gyászhir. Szemerovicsi Knézy József zombori kataszteri irodatiszt, volt vajszka bogányi körjegyző, folyó évi november hó 29-én életének 58-ik évében Zomborban elhunyt. Haláláról vettük a következő gyászjelentést: Szemerovicsi Knézy Józsefné szül. Litvay Mariska mint özvegye, úgy a maga, valamint az elhunyt atyja, testvérei, napa, sógorai és sógornői, ugyancsak számos rokonai nevében is a legmélyebb fájdalomtól megtört szívvel jelenti, hogy szeretett és felejtethetetlen férje szemerovicsi Knézy József kataszteri irodatiszt folyó évi november hó 29-én délután fél 4 órakor életének 58-ik, boldog házasságának 24-ik évében, a halotti szentségek ajtatos felvétele után, jobblétre szenderült. A megboldogult földi maradványai folyó évi november hó 30-án délután fél 4 órakor fognak a gyászházban (barát-utca 663. sz.) a római katolikus egyház szertartásai szerint beszenteltetni, utána pedig Nemes Militicsre szállíttatni s az ottani római katolikus templomban folyó évi december hó 1-én d. e. 9 órakor megtartandó gyászmise után a családi sírboltban örök nyugalomra tétetni. Zombor, 1902. évi november hó 30-án. Aldás és béke hamvaira!

Művészeti rajz és festőiskola cím alatt új kulturális intézet nyílik meg Brandl Gusztáv akadémiai festő vezetése alatt, mely bivatva lesz ezen az oktatási téren egy rég érzett hiányt pótolni. A házi és iparművészeti csoport tanterve a következő: Az elemi rajzoktól kezdve a házi és iparművészet minden ágában tanítatik u. m. olajfestés, aquarell-, pastel-, porcellan-, majolika festés, faégetés, festés selyem és szövetekre stb. Tanfolyamok hölgyek számára. I. csoport: kedden és csütörtökön d. u. 2—4 óráig. II. csoport: hétfőn és pénteken d. u. 2—4 óráig. Fiúk és férfiak számára. I. csoport: szerdán és szombaton d.

u. 2—4 óráig. II. csoport: vasárnap d. e. 8—12 óráig. Tandij havonta: minden egyes csoportban 10 korona. Tanítványok minden csoportban az egész év alatt felvétetnek. Az akadémiai csoportnak (teljes kiképzetésre) tanterve. Hölgyek számára. I. évfolyam. Rajzolás gipszintákról, különféle tárgyak után, drapériák, testrészek, átmenet élőmintákra. II. évfolyam. Rajzolás élő mintáról, fej, akt (egész alak), tájkép, jelmezes alak, csendélet. III. évfolyam. Festés élő mintáról, fej, akt, jelmezes alak, csendélet, drapéria, tájkép. IV. évfolyam. Mint alkotó iskola (Componirschule) van tervezve, hol saját alkotásaikat dolgozzák ki. A tanítás ideje: minden nap (kivéve vasár- és ünnepnap) délelőtt 9—1 óráig. Tandij havonta 40 korona. Férfiak részére külön csoport. Az új intézet Budapesten, II. ker., Corvin-tér 10. szám, I. emelet nyílt meg. — Melegén ajánljuk közönségünk figyelmébe.

Halálozás. Tóth Andorné szül. Schuberth Matild f. évi november hó 30-án életének 41-ik évében Zomborban meghalt. Temetése ma délután lesz.

Bérkocsi ipar szabályrendelet. Hauke Imre polgármester a városi törvényhatósági bizottság által módosított bérkocsi iparról szóló szabályrendelet tárgyában a következő hirdetményt adta ki: Zombor sz. kir. város törvényhatósági bizottsága november hó 26-án tartott rendes közgyűlésében a bérkocsi iparról szóló szabályrendelet módosítását elhatározván, ezen határozat folyó évi december hó 1-étől számított 30 napon át Gyurisits György városi főjegyző hivatalos helyiségében közszemlére kitétetett, ott a hivatalos órák alatt betekinthező és ellene felebbezések ugyanezen idő alatt a városi tanácsához címezve beadhatók.

Táncestély. A bács-feketehegyi önkéntes tűzoltó egyesület, a lapunknak megküldött meghívó szerint folyó hó 6-án, a nagyvendéglőben saját pénztára javára, jótékony-célú táncestélyt rendez.

Beszűntetett kompforgalom. A m. kir. államvasutak üzletvezetősége közli, hogy Gombos és Erdődnél a jég zajlása miatt a kompforgalmat további intézkedésig beszüntette.

Kitűntetett cigány zenekar. Szabadkai Pege Károly cigányprimás és Török Pista cimbalom művész zenekarral együtt Angliában jártak a nyáron és a koronázás ünnepségei alatt nem egyszer lelkesedésre ragadtatták a hideg angolokat az epedő vagy szilaj magyar nótákkal. VII. Edvard angol király most szép kitétetésben részesítette Pege Károlyt, a melyet a posta a napokban hozott meg Londonból. Az aranyérem mellett kísérő levél is volt, melyben az angol király felbatalmazza a banda primását Pege Károlyt, hogy érmet nyilvánosan viselhesse és használhassa.

Az álmérnök. O-Becséről írják. Még a nyáron történt hogy egy Wenk József nevezetű, déronyai illetőségű boltos segéd megunt a puldot, kiadta magát királyi mérnöknek és faluról-falura járva a cséplőgépeket nagy szigorral vizsgálta. Mindenütt persze hibát talált, a mely fölött csak egy volt hajlandó átnézni, ha a taksát lefizették. Bezerédy József mérnök ur, mert így nevezte magát, zavartalanul tette ezt a kazán vizsgálatást, nemcsak Bácskában, de a Bánáthban is, míg nem egyszer rajta vesztett. A pancsovai törvényszék kezébe került az álmérnök, a honnan átszállították a zombori törvényszék fogházába, a hol most folyik el lene a vizsgálat.

A Rákóczy-induló megalkotója. Agai Adolf dr., irói néven Porzó, a „Budapesti Napló“ mult vasárnap megjelent tárcájában „A cigány és az ő tanítója“ címen azt írja, hogy: „Egy bonyhádi születést, Scholl Miklós nevű cs. k. Kapellmeisternek volt fentartva, hogy a Rákóczy-nótának szertefolyó, zokogató sirlalmát — ezt a magyar kolnidrét, melyet a fejedelemnek Bihari János játszott el — szabatos ütemekbe foglalva s harcias ritmusba szökkentve, 1808. évben megalkossa belőle a világnak leglelkesebb, legizgatóbb indulóját: a Rákóczy-indulót.“

Korai jég Az idei november hónap, mely a naptárakban hivatalosan csak őszutánnak van jelezve, csuffa tette az egész tavalyi esztendő. Üresen maradtak tavaly a jégvermek és a mészárosok, korcsmárosok, cukrászok, no még a nagyurak is ugyancsak sopánkodtak, meg végre megnyílt a zombori jéggyár és pompas kristály jéggel szolgálta ki a fogyasztó közönséget. Az idén télap vette át a jéggyártást. A város utcáin mindenfelé nagy jeges társzekerek közlekednek és most valóságos jég szezon van.

A K u C Popoff moszkvai cs. és k. udvari szállítók világhírű, elismert jószágú tea fajtái, a melyek több világgiallításon a legelső díjakkal lettek kitüntetve, általános népszerűségnek örvendenek a nagy közönségnél. A nagyérdemű közönséggel tudatjuk, hogy ezen kitűnő theak minden finomabb üzletben eredeti csomagokban kaphatók.

HIRDETÉSEK.

Egy jó házból való fiu
vaskereskedésembe

tanoncúl

azonnal felvétetik.

Schweiszgut István,

vaskereskedő

Hódcsághon.

Pályázat.

Kernyaja községben előléptetés folytán megürült római katolikus tanítói állásra pályázat hirdettetik. Pályázhatnak férfiak és nők. Javadalmazása: a) 800 korona készpénzben; b) a törvényes ötdéves korpótlék. Feltételek: a magyar és német nyelvben teljes jártasság, továbbá tartozik az iskolaszék által meghatározandó osztályban tanítani. Ezen állás csak ideiglenes, míg az apácák elfoglalják az oktatást. A kellőleg felszerelt kérvények a kernyajai római katolikus iskolaszékre címezve nagyságos és főtisztelendő Mészner István apát-esperes-plébános urhoz **december hó 26-áig** Bezdánba küldendők; az állás január hó 1-én elfoglalandó.

Schauer Ferenc, Pevny Domonkos,
r. k. ikszeki elnök. r. k. ikszeki jegyző.

4228. sz.

kg. 1902.

Pályázati hirdetmény.

Dautova községben megüresedett községi jegyzői állásra ezennel pályázatot hirdettek. Felhívom ennél fogva a pályázni óhajtokat, hogy a szabályszerint felszerelt kérvényeiket hozzám **folyó évi december hó 20-ig** annál is inkább terjesszék be, mert a később érkezendő kérvények tekintetbe nem vétetnek.

A jegyzői állás javadalmazása 1329 kor. 44 fl. készpénz, szabad lakás, $\frac{3}{4}$ telek föld, az ez után járó legelőilletmény és mint eddig is a községi jegyzői javadalmazáshoz tartozott házikert hiányában az ugynevezett két darab szűrt és egy darab „Ada“ mintegy 1400 □-ól különálló földrezlet, melyek után úgy az egyenes, valamint egyenérvi és községi pótdad a község által fizettetik.

Baján, 1902. november hó 18-án.

Vojnich Maté,

főszolgabíró.

11/23—1902.

K I H I R D E T É S.

A tiszakalmánfalvai anyakönyvi kerület alulírott anyakönyvezetője kihirdeti, hogy:

1. Mátyás Gábor, ki családi állapotára nézve nőtlen és a kinek vallása ágostai hitvallású evangélikus, állása (foglalkozása) földmívelési napszámos, lakóhelye Irig, születési helye Albrechtsdorf, ideje 1877. évi november hó 1-én napja s a ki Mátyás Gábor és neje Magyar Erzsébet fia.

2. Cziczéri Zsófia, ki családi állapotára nézve hajadon és a kinek vallása evangélikus református, állása (foglalkozása) háztartásbeli, lakóhelye Tiszakalmánfalva, születési helye Piros, ideje 1883. évi május hó 9-ik napja s aki Cziczéri Sándor és Tót Julianna leánya, egymással házasságot szándékoznak kötni.

Felhívtnak mindazok, akiknek a nevezett házasságra vonatkozó valamely törvényes akadályról vagy a szabad beleegyezést kizáró körülményről tudomásuk van, hogy ezt alulírott anyakönyvezetőnél (helyettesnél) közvetlenül, vagy a kifüggesztési helyi községi elöljárósága (illetőleg anyakönyvezetője) útján jelentsek be.

Ezt a kihirdetést a következő helyeken kell teljesíteni, u. m.: Tiszakalmánfalván és a „Bácska” című újságban.

Kelt Tiszakalmánfalván, 1902. november hó 29-én.

Weninger Mihály,
anyakönyvezető.

2571. sz.

kig. 1902.

P Á L Y Á Z A T I H I R D E T M É N Y.

Alulírott községi elöljárók lemondás folytán üresedésbe jött és 600 korona fizetéssel javadalmazott gyalogrendőri állásra ezennel pályázatot hirdetünk.

Felhívtnak tehát mindazok, a kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerűen felszerelt kérvényeiket **1903. évi január hó 15-ig** annál is inkább küldjék be, mivel a később érkezők figyelmen kívül hagyatnak.

Megkívánatik a magyar nyelvnek beszéd, írás és olvasásban, ezen kívül bármely szlav nyelv tudása.

A fizetés utólagos havi részletekben történik. A ruházatot a rendőr, a felszerelést a község adja.

Bács Keresztúr, 1902. november 19-én.

Arnold Károly, Nagy János,
jegyző. 3—3 bíró.

9407. sz.

1902.

P Á L Y Á Z A T I H I R D E T M É N Y.

Bács-Bodrog vármegye topolyai járáshoz tartozó Szeghegy községben üresedésbe jött községi s. jegyzői állásnak betöltése céljából pályázat hirdettetik.

Ezen állás javadalmazása a községi pénztárból havi előleges részletekben 800 korona.

Felhívtnak a pályázni szándékozók pályázati kérvényeiket, képesítéseiket, úgy a német nyelvnek szó és írásban bírását igazoló bizonylattal felszerelve hozzám **f. é. december hó 26-aig** annyival is inkább nyujtsák be, mivel később érkezők figyelembe vétetni nem fognak.

B. Topolya, 1902. november 21.

Császár Péter,
főszolgabíró.

3—1

1443. szám.

kig. 1902.

P á l y á z a t i h i r d e t m é n y.

Lalityon üresedésben lévő egy gyalogrendőri állásra **folyó évi december hó 10-ig** pályázni lehet. Évi fizetés 480 korona.

Lalityon, 1902. november hó 20-án.

3—2

Az elöljáróság.

3174. sz.

kig. 1902.

P á l y á z a t i h i r d e t m é n y.

Járásomhoz tartozó Goszpodince községben ujonnan rendszeresített és évi 800 korona fizetéssel, valamint 200 kor. lakbérrel javadalmazással segédjegyzői állásra ezennel pályázatot nyitok.

Felhívom pályázni óhajtókat, miszerint szabályszerűen felszerelt kérvényeiket hozzám folyó évi december hó 15-éig nyujtsák be.

Zsablyán, 1902. november 27-én.

Nikolits Izidor,
főszolgabíró.

2—1

4047. szám.

1902.

F a e l a d á s i h i r d e t m é n y.

Az apatini m. kir. erdőhivatal kerületéhez tartozó alábbiakban felsorolt erdőterületeken álló fatömeg készletek tövön **tuskóirtási kötelezettséggel** az apatini m. kir. erdőhivatal irodájában **1902. évi december hó 9-én délelőtt 9 órakor** megtartandó zart írásbeli ajánlatok (melyek minden egyes vágásrészletre külön külön borítékban az árverési nap délelőtti 10 óráig annál is inkább beadandók, mert később érkező, valamint feltételes, utó- és távirati ajánlatok figyelembe nem vétetnek) tárgyalásával kapcsolatos nyilvános szóbeli árverésen eladatni fognak s p.:

1. Baracska Illimán A. t. o. IV. v. s. 34. tag, 62., 63., 64. és 65. osztagbeli 250 holdas I. számú vágás fatömege kikiáltási ára 3837 korona.

2. Baracska Illimán A. t. o. IV. v. s. 34. tag, 54., 57. és 62. osztagbeli 250 holdas II. számú vágás fatömege kikiáltási ára 4710 korona.

3. Baracska Illimán A. t. o. IV. v. s. 34. tag, 54., 57. és 58. osztagbeli 250 holdas III. számú vágás fatömege kikiáltási ára 7770 korona.

4. Baracska Illimán A. t. o. IV. v. s. 34. tag, 57. és 58. osztagbeli 250 holdas IV. számú vágás fatömege kikiáltási ára 13487 korona.

5. Baracska Illimán A. t. o. IV. v. s. 34. tag, 50. osztagbeli 56 holdas V. számú vágás fatömege kikiáltási ára 1959 korona.

6. Szautovai erdő A. t. o. III. v. s. 29. tag, 36., 37. és 38. osztagbeli 482 holdas vágás fatömege kikiáltási ára 29817 korona.

7. Plávnai Morgács A. t. o. III. v. s. 43. tag, 35. osztagbeli 401 holdas „N” részlet vágás fatömege kikiáltási ára 8513 korona.

8. Plávnai Morgács A. t. o. III. v. s. 43. tag, 35., 36. osztagbeli 463 holdas „O” részlet vágás fatömege kikiáltási ára 9818 korona.

9. Plávnai Szrednasuma A. t. o. III. v. s. 44. tag, 38., 43. és 44. osztagbeli 303 holdas „S” részlet vágás fatömege kikiáltási ára 5031 korona.

10. Plávnai Szrednasuma A. t. o. III. v. s. 44. tag, 38., 41. és 42. osztagbeli 338 holdas „T” részlet vágás fatömege kikiáltási ára 6912 korona.

Kibaszalási időtartam 1903. évi december hó 31-éig.

Az árverési és szerződési feltételek az apatini m. kir. erdőhivatal és a bezdáni és palánkai m. kir. erdőgondnokságoknál a hivatalos órák alatt megtudhatók, ahol a vágások becsült fakészletére nézve is felvilágosítás adatik.

Fentartom magamnak azt a jogot, hogy az árverés alkalmával tett ajánlatok közt a megajánlott összeg nagyságára való tekintet nélkül szabadon választhassam elfogadásra azt, amelyet legmegfelelőbbnek talállok vagy hogy az összes ajánlatokat visszautasíthassam. Budapest, 1902. november hó 24-én.

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

A monostorszegh-apatini ármentesítő és belvizesabályozó társulattól.

411. sz.

P á l y á z a t.

A monostorszegh-apatini ármentesítő és belvizesabályozó társulat a keretében tartozó monostorszegh-kupuszinaai érdekeltség

gépészeti állásra

ezennel pályázatot hirdet.

Ezen állás 800 korona fizetség és természetbeni lakással van egybekötve.

Felhívom mindazokat a pályázókat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, pályázatukat legkésőbb **f. évi december hó 20-aig** a társulati hivatalba Apatin (Duna-utca 67) annál is inkább nyujtsák be, mert a később érkező pályázatok figyelembe nem vétetnek.

Apatin, 1902. november hó 26.

Falcione Lajos,
elnök.

3—1

Ü z l e t á t v e t e l.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy boldogult atyám

üve- és porcellánkereskedését

átvettem s a mai kor igényeinek megfelelően újra berendeztem.

Raktáron tartok mindenféle **üveg és porcellán tárgyakat, függő és asztali lámpát, tükröt, kékpet,** s a vendéglősök részére szükséges berendezést.

Továbbá elvállalok mindenféle **képek-keretelést és üveges munkát.**

A raktáron levő **butorneműket** a legjutányosabb áron adom el.

Tisztelettel

2—2

Scherer M.

Vértesi Károly illusztrált útirajzai.

Keleti ég alatt.

EGYIPTOMBAN.

25 iv, 62 kép.

Keleti ég alatt.

PALESZTINÁBAN.

33 iv, 40 kép.

KONSTANTINÁPOLY.

21 iv, 65 kép.

Ára egyenként, egész vászonkötésben, stilizált címlappal **6 korona.** Mind a három munka szerzőnél — Zomborban — egyszerre megrendelve, **15 korona.**

*—3

NAGY KARÁCSONYI OCCASIO.

! Hallatlan olcsó ajánlat!
péntek, f. hó 28-ától kezdve
 az összes raktáron levő uri és női
CIKKEKBEN.

VERSENY NÉLKÜL!

Szőnyeg és függönyök
 gyári raktára.

Angol női kelmék, legjobb minőség, 125 cm. széles méterje 45 kr.
 Homespon és Zobelín, női kelme, 130 cm. széles méterje 75 kr.
 Divat barchet és bársony, flanelek, teljesen szintartó, legjobb minőség méterje 19 kr.
 Gyapjuszövet maradékok
 Mosókelme maradékok és eddig nem létezett olcsó árakon!
 Barchet maradékok

VERSENY NÉLKÜL!
 Uri és női eseményök és antókák
 legnagyobb választékban.

Uri divat: Ing, gallér, nyakkendő, keztyűk a legfinomabb izlés és a legolcsóbb árak.

Királyvászon egyedüli gyári raktára.

TUNA GUSZTÁV és TÁRSA

*-2

Párisi áruháza ZOMBOR, közén.

7740. sz.

kig. 1902.

Pályázati hirdetmény.

Lemondás folytán üresedésbe jött Karavukova községben a segédjegyzői állás, s ezen segédjegyzői állásra pályázatot hirdetek; egyben a netán üresedésbe jövő községi irnoki állásra is pályázatot nyitok.

A segédjegyzői állás évi 800 kor., az irnoki állás évi 720 kor. fizetéssel van összekötve.

Felhívom a pályázni óhajtokat, hogy szabályszerűen felszerelt kérvényeiket hozzám folyó évi december hó 15-ig annál is inkább nyujtsák be, mert a később érkezők figyelembe nem vétetnek.

Német nyelvbeni jártasság megkívántatik.

Hódsághon, 1902 november hó 26-án.

Szemző Károly,
 főszolgabíró.

3-1

29664. sz.

1902.

Arverési hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. földmivélségi miniszter folyó évi november hó 25-én kelt 85284. sz. intézménye alapján ezennel közhírré tetetik, hogy a 23 részletre felosztott s 2 kat. holdas részleteket tartalmazó adai 48^{200/1000} hold „Dudvarszky féle” szállományi föld eladása iránt Ada községbáránál 1902. december hó 11-én d. e. 8 órakor; az 59 részletre felosztott s 2 kat. holdas részleteket tartalmazó moholi 116^{1400/1000} hold föld eladása iránt, Mohol községbáránál 1902. évi december hó 12-én és következő

napjain szintén d. e. 8 órától kezdve felsőbb jóváhagyás fentartásával ajánlati tárgyalással összekötött nyilvános szóbeli árverés fog tartatni.

Kikiáltási vételár az adai földeknél 2 holdas részletekként 1600, 1700, 1800 korona; a moholi földeknél 2 holdas részletenként 1400, 1600, 1900 korona.

Ezen árverésre adai, moholi és bács-topolyai lakosok azzal hivatnak meg, hogy báuatpénzül az árverés megkezdésekre a kikiáltási összeg 10% teendő le, amely legtöbb ígért esetén a vételár 10% ának megfelelő összegre kiegészítendő.

Az árverésben csak feddhetlen jellemű s birtok szerzési joggal bíró egyének vehetnek részt.

A részletes árverési feltételek az árverés napjáig az aradi kincst. jószágigazgatóságnál, a kulai kincst. ispánságnál, Ada, Mohol és Bács Topolya községek előljáróságánál megtekinthetők.

Aradon, 1902. évi november hó 28-án.

M. kir. államjószágigazgatóság.
 (Utánnomás nem díjaztatik.) 2-1

Hirdetmény.

1903. évi január hó 1-étől állandó alkalmazást nyerhet 600 korona fizetés és élelmezésből álló (reggeli, ebéd és vacsora) évi javadalmazás mellett egy megfelelő képesítéssel bíró községi irnok-végrehajtó.

Bővebb felvilágosítást ad a kiadó-hivatal.

3-2

A monostorszegh-apatini ármentesítő és belvizesabályozó társulattól.

410. sz.

1902.

Pályázat.

A monostorszegh-apatini ármentesítő és belvizesabályozó társulat a keretében előforduló műszaki és adminisztratív teendők elvégzésére rendszeresített

igazgató-mérnöki

állás betöltésére ezennel pályázatot hirdet.

Az állással 3600 kor. évi fizetés és utiátalány, természetbeni lakás és társulati ügyekben természetbeni fuvar élvezete van egybekötve.

Mindazok, kik ezen állás elnyerésére pályázni óhajtanak, felhivatnak, hogy a vizjogi törvény 97. § ának megfelelő pályázataikat eddigi működéseiket igazolva f. évi december hó 20-áig a társulati hivatalba Apatin, (Duna-utca 67) nyujtsák be. Véglegesítés egy évi sikeres működés után.

Apatin, 1902. november 26 án.

Falcione Lajos,
 elnök.

3-1